

Perustuslaki pettää

Postilaatikkoon tipahti kirjekuudessa sininen vihkonen. Se ei ollut suinkaan se 90-luvun kynnyksellä joka kotiin jaettu Holkerin hallituksen Verotus kevenee -lehdykkä. Se lehtinen sisälsi kansalaisten mielestä täyttä potaskaa, minkä vuoksi tapaus muistetaan niin hyvin.

Ei, tämä ei ollut se. Tämä vihko tuli kymmenisen vuotta myöhemmin. Sen nimi on Suomen perustuslaki. Sinisessä kannessa nimen alla näkyy Aleksanteri II:n patsaan jalustassa oleva ylevä Laki-veistos. Veistoksesta on tehty kopioita muutamiin valtionhallinnon tiloihin, joten se vilahtelee usein telkkarissa.

Sininen vihkonen sisältää 60 sivua selvää suomea. Se on lakitekstiksi harvinaisen helposti ymmärrettävää. Toivottavasti samaan aikaan julkaistut ruotsin- ja saamenkieliset versiot pääsivät samalle tasolle.

Kirjanen on edelleen pöydälläni tietokoneen ja muiden tärkeiden häpäkkeiden vieressä. Silmäilen sitä silloin tällöin. Olen kirjoitellut muutamien paragrafien kohdalle myöhemmin tulleita muutoksia ja lisäyksiä kuten valmiuslakia, kansalaisaloitetta sekä EU:sta johtuneita muutoksia.

Suomen ja monen muunkin Euroopan maan perustuslakeja pidetään pliisuina. Niissä luvataan kyllä ihmisarvon loukkaamattomuutta, yksilön vapautta ja pyrkimystä oikeudenmukaisuuteen. Hyvinvointiyhteiskuntakin pilkahtaa. Laeissa ei aseteta kansalaisille velvollisuuksia eikä vaadita heiltä vastuuta.

Koronan ja USA:n vaalien tunnelmissa Suomen nykyiseen perustuslakiin voi olla suht koht tyytyväinen.

Yhdysvaltain löyhää perustuslakia on myös ihailtu. Sen olennaisin kohta on ihmisen luovuttamattomat oikeudet: elämä, vapaus ja pyrkimys onneen. Tämä onni-kohta oli laatijoilta fiksu veto, koska se ei edellytä valtiolta mitään taloudellista satsausta. Ja näinhän se jenkeissä menee; jokainen on oman onnensa seppä.

USA:n perustuslaki on vanhin yhä voimassa oleva merkittävän maan perustuslaki. Onko se etu vai haitta? Meidänkin alkuperäistä valtiosääntöämme hehkutettiin aikoinaan sen takia, että se oli Euroopan vanhimpia. Ainakin Suomelle se seikka oli haitta.

Olemme seuranneet maailman parasta käsikirjoittamatonta tosiveeohjelmaa. Tätä naputellessani USA:n vaalien tulos ei ole vielä virallisesti selvä. Lukujen osalta se kyllä on. Toinen pääehdokkaista sai sekä eniten ääniä että enemmistön valitsijamiehiä.

Huono häviö voi perustuslain ja sen tulkintojen avulla vielä vängätä tulosta. Hässäkkä osoittaa selvästi, että vanha löyhä perustuslaki ei enää toimi. USA:ssa voimistuvatkin vaatimukset lain täsmentämisestä, ainakin liittovaltion vaalien osalta.

USA:n perustuslaki ja sen tulkinnat johtavat myös mielettömyyksiin esimerkiksi tuomiovallassa. Jalkapallotähti ja kummallinen komeljanttari O. J. Simpson vapautettiin entisen vaimonsa ja tämä miesystävän murhasyytteestä. Sama Simpson tuomittiin kuitenkin korvauksiin tekemiensä murhien johdosta. Tästä Olaus Petrikin olisi älähtänyt.

Amerikassa äänestäminen vaatii rekisteröitymisen, jota moni ei laajamuotoisesta avusta huolimatta osaa hoitaa. Tricky Trumpin ansioksi voinee lukea, että sekä rekisteröityminen, äänimäärä että äänestysprosentti kiipesivät ennätyksiin.

Minulla muhii ratkaisu. Jos jenkit eivät saa perustuslakiaan kuntoon, lähetetään seuraaviin vaaleihin Valko-Venäjän presidentti Aljaksandr Lukašenka konsultoimaan. Saša hallitsee niin äänestykset kuin äänten laskennatkin. Ja voisihan Putiniltakin kysyä vähän neuvoa.

pajen.fi